

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«___» «червня» 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: «Фінансове забезпечення соціального захисту населення»

Виконав(ла): Ірина ГРУДИНІНА (ВАСИЛЕНКО)

Керівник: доктор філософії Євген НЕСЕНЮК

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - доктор філософії, доцент Євген НЕСЕНЮК

другий розділ - доктор філософії, доцент Євген НЕСЕНЮК

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

(Ф 03.01-19)

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

Тетяна КОСОВА

«13» травня 2024 р.

ЗАВДАННЯ**на виконання кваліфікаційної роботи**

здобувача вищої освіти ГРУДИНІЙ (ВАСИЛЕНКО) Ірині Василівні
(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Фінансове забезпечення соціального захисту населення» затверджена наказом ректора від 04.2024 № /ст.

2. Термін виконання роботи: з 13.05.2024 до 16.06.2024.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи управління, фінансова, податкова, статистична звітність управління.

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

1.1. Сутність фінансового забезпечення соціального захисту населення

1.2. Інформаційне забезпечення фінансування соціального захисту населення

1.3. Фінансово-економічний паспорт Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Аналіз джерел фінансового забезпечення соціального захисту населення

2.2. Аналіз витрат на фінансове забезпечення соціального захисту населення

2.3. Напрями удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту населення

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Сутність фінансового забезпечення соціального захисту населення.

ЛИСТ 2. Інформаційне забезпечення фінансування соціального захисту населення. ЛИСТ 3. Фінансово-економічний паспорт Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради. ЛИСТ 4. Аналіз джерел фінансового забезпечення соціального захисту населення. ЛИСТ. 5. Аналіз витрат на фінансове забезпечення соціального захисту населення. ЛИСТ. 6. Напрями удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту населення.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	13.05.2024 – 21.05.2024	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	22.05.2024 – 31.05.2024	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну роботу. 4. Підготовка виступу.	01.06.2024 – 04.06.2024	
4	1. Переплетення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	05.06.2024 06.06.2024	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	доктор філософії Євген НЕСЕНЮК		
РОЗДІЛ 2	доктор філософії Євген НЕСЕНЮК		

8. Дата видачі завдання: «13» травня 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Євген НЕСЕНЮК

(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Ірина ГРУДИНІНА (ВАСИЛЕНКО)

(підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Фінансове забезпечення соціального захисту населення»: 55 стор., 1 рис., 15 табл., 41 літературне джерело.

Мета кваліфікаційної роботи – розробка шляхів покращення фінансового забезпечення соціального захисту населення .

Об'єкт дослідження – процес фінансового забезпечення соціального захисту населення .

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів фінансового забезпечення соціального захисту населення Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради.

Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці, рисунки, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній діяльності підприємств різних видів економічної діяльності.

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ,
НАСЕЛЕННЯ, ПОКРАЩЕННЯ**

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

МСБО - Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

НБУ – Національний банк України

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

СГД – суб'єкт господарської діяльності

СЗН - соціальний захист населення

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	11
1.1. Сутність фінансового забезпечення соціального захисту населення..	11
1.2. Інформаційне забезпечення фінансування соціального захисту населення.....	17
1.3. Фінансово-економічний паспорт Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради	24
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	31
2.1. Аналіз джерел фінансового забезпечення соціального захисту населення.....	31
2.2. Аналіз витрат на фінансове забезпечення соціального захисту населення.....	35
2.3. Напрями удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту населення	41
Висновки до розділу 2.....	44
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Актуальність проблеми. Підтримка суспільної рівноваги разом із зростанням економіки є ключовим завданням сталого розвитку. Це вимагає створення ефективної СЗН, що включає вибір дієвої моделі та визначення стратегічних напрямків розвитку. Еволюція суспільних відносин суттєво вплинула на систему соціального захисту, змінюючи уявлення про відповідальність суспільства і держави за добробут кожної окремої людини. Цей процес включав ряд етапів і змін, пов'язаних із переходом від простих форм допомоги та підтримки до комплексних схем. Внаслідок цього, СЗН виокремився у важливу складову системи фінансових відносин. Це стало одним із дієвих інструментів недопущення соціальних конфліктів і потрясінь у суспільстві, забезпечення соціальної безпеки та досягнення суспільного прогресу. Відповідальність за добробут кожної людини поступово перейшла від окремих індивідуальних зусиль до більш системних заходів з боку держави та суспільства. Цей підхід передбачає активну участь держави у фінансовому забезпеченні соціального захисту та регулюванні відповідних механізмів.

Соціальна допомога у вигляді індивідуальної або громадської благодійності та опіки є початковою формою системи соціального захисту населення. Вона виникла як наступник родинної форми захисту немічних, хворих і старих людей. На початкових етапах розвитку суспільства, коли родина відігравала ключову роль у підтримці та захисті своїх членів, соціальна допомога мала в основному індивідуальний або громадський характер. Люди допомагали один одному за власною ініціативою або через організації та установи громадської благодійності. Ця форма соціального захисту забезпечувала допомогу тим, хто потребував підтримки через хворобу, неміч або старість. Вона базувалася на моральних принципах співчуття, благородства та взаємопідтримки в межах спільноти. Однак з

розвитком суспільства та зростанням його складності ця форма захисту стала недостатньою для вирішення всіх проблем соціального захисту.

У подальшому історія соціального захисту населення продовжувала розвиватися, включаючи утворення державних програм та соціальних інститутів, що розширило коло соціальних послуг і поліпшило доступ до них для населення. Однак форми благодійності та громадської допомоги залишаються важливим доповненням до сучасної системи соціального захисту, сприяючи подоланню конкретних викликів та потреб населення.

Підвищення якісного рівня СЗН є важливим завданням, яке потребує комплексного підходу і має супроводжуватися результативними змінами у фінансовій політиці країни, а також удосконаленням механізмів державного управління соціально-економічним розвитком суспільства.

Ситуація в Україні за останні роки, спричинена війною на сході країни, падінням виробництва, зростанням безробіття та підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги, створила серйозні виклики для соціального захисту населення. Масове зубожіння та загострення соціальних проблем підкреслює необхідність проведення активної політики соціального захисту. Фінансове забезпечення є ключовою складовою системи соціального захисту населення, і в умовах обмежених фінансових можливостей держави його важливість стає ще більш актуальною. Це вимагає визнання необхідності формування ефективного соціального захисту як пріоритетного напрямку у державній політиці. Для вирішення цих проблем потрібно проводити дослідження, спрямовані на виявлення проблемних питань у сфері соціального захисту та розробку стратегій подальшого реформування і удосконалення фінансового забезпечення. Важливо здійснити ефективне використання наявних ресурсів, забезпечити прозоре та ефективне управління цими коштами, а також розвивати нові методи інвестування для підтримки соціально вразливих верств населення.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовили вибір мети та завдань дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи – розробка шляхів покращення фінансового забезпечення соціального захисту населення .

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки наступних **завдань**:

- визначити сутність фінансового забезпечення соціального захисту населення ;
- охарактеризувати інформаційне забезпечення фінансового забезпечення соціального захисту населення;
- сформувати фінансово-економічний паспорт Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради;
- проаналізувати джерела фінансового забезпечення соціального захисту населення;
- проаналізувати витрати на фінансове забезпечення соціального захисту населення
- обґрунтувати шляхи покращення фінансового забезпечення соціального захисту населення в умовах Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Об'єкт дослідження – процес фінансового забезпечення соціального захисту населення .

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів фінансового забезпечення соціального захисту населення Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради.

Методи дослідження. Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці та рисунки, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, матеріали фінансової звітності, податкової, статистичної звітності

Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради.

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній видів економічної діяльності.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 55 сторінках друкованого тексту, у тому числі 15 таблиць, 1 рисунок та 5 додатків на 98 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 41 найменування і подано на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

1.1. Сутність фінансового забезпечення соціального захисту населення

Система соціального захисту населення (СЗН) має свої витoki у моральних засадах суспільства, які відображають гуманістичне усвідомлення відносин між суспільством і кожним його членом. Основні моральні принципи, які лежать в основі соціального захисту, наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні моральні принципи, які лежать в основі СЗН

№ з/п	Принцип	Зміст принципу
1	Чуйність та співчуття	спрямовані на розуміння та співчутливе ставлення до потреб та проблем інших людей.
2	Людяність	наголошує на повазі до гідності та прав людини, незалежно від її соціального статусу чи стану здоров'я.
3	Благодійність	засада активної допомоги та підтримки тих, хто потребує допомоги, в особливості у випадках, коли інші способи соціального захисту є недостатніми.
4	Справедливість	рівність та об'єктивність у розподілі соціальних ресурсів та допомоги з урахуванням потреб та можливостей кожного індивіда.

Джерело: власна розробка

Ці гуманістичні цінності є основою для становлення і формування системи соціального захисту і відображають глибоке усвідомлення суспільством своєї відповідальності за добробут та підтримку кожного його члена, особливо тих, хто з об'єктивних причин не може самостійно забезпечити себе чи своїх утриманців.

СЗН є важливою складовою фінансових відносин. На ранніх етапах він обмежувався простими формами допомоги, спрямованими на підтримку людей з низьким рівнем соціальної безпеки. З часом ці прості форми

трансформувалися у більш комплексні та багатопланові схеми, спрямовані на нейтралізацію негативних проявів економіки. У табл. 1.2 розглянуто основні механізми формування т та принципи функціонування СЗН.

Таблиця 1.2

Основні механізми формування т та принципи функціонування СЗН

№ з/п	Механізм	Принципи функціонування
1	Фінансова політика та соціальний захист	Питання належного СЗН як вагомій фінансової складової необхідно вирішувати з використанням сукупності фінансових інструментів, враховуючи макроекономічні та демографічні тенденції при розробці та впровадженні політики СЗН.
2	Теоретичні засади фінансового забезпечення	Необхідне поглиблення теоретичних засад фінансового забезпечення СЗН, враховуючи відповідний історичний досвід, що дозволить посилити вплив фінансового регулювання на соціальний розвиток у країні.
3	Інституційні перетворення	На сучасному етапі доцільним є розкриття передумов виникнення та особливостей становлення фінансового забезпечення СЗН з урахуванням історичного досвіду та його застосування в сучасних умовах для більш ефективного впровадження нових підходів до СЗН.

Джерело: власна розробка

Зародження та розвиток фінансового забезпечення соціального захисту населення є складним та багатоплановим процесом, який відображає зміни у суспільних відносинах, моральних цінностях та інституційному устрої суспільства. Формування фінансового забезпечення соціального захисту пов'язане з розвитком суспільства, зміною у відносинах між людьми та державою, а також у моральних цінностях, які підкріплюють допомогу та підтримку слабких членів суспільства.

Родова форма захисту та благодійництво, які існували протягом століть, поступово поєднуються з державною підтримкою та приватною соціальною допомогою, формуючи основу для сучасної системи соціального захисту. Розвиток фінансового забезпечення соціального захисту корелює з інституційними та економічними процесами у суспільстві. Він залежить від форм організації праці, рівня розвитку виробничих сил, а також сімейних та релігійних традицій. У сучасному суспільстві зростає усвідомлення

необхідності ефективної системи соціального захисту, спрямованої на покращення якості життя та підвищення добробуту громадян. Розвиток фінансового забезпечення соціального захисту відбувається відповідно до тенденцій соціально-економічного розвитку країни, з урахуванням потреб та інтересів населення. Постійний розвиток суспільства вимагає формування ініціатив у розробці ефективних заходів забезпечення соціальної підтримки та покращення якості життя громадян. У цьому контексті важливо розробляти моделі соціального розвитку, які враховують індивідуальні потреби та можливості кожного члена суспільства. Отже, формування та розвиток фінансового забезпечення соціального захисту населення є процесом, який відображає динаміку суспільства, його цінностей та потреб.

Індустріалізація, міграція та демографічні зміни справді сприяли появі централізованих механізмів регулювання соціального захисту населення. Ці процеси вимагали системи підтримки та захисту для робочої сили, яка масово переїжджала до міст та індустріальних районів, що створило потребу у централізованих програмах та інституціях, які забезпечували соціальний захист, включаючи медичне обслуговування, житлові умови, та пенсії.

Місцеві органи самоврядування також відіграли важливу роль у створенні та розвитку системи соціального захисту. Вони здійснювали контроль над розподілом ресурсів та надавали соціальну допомогу своїм мешканцям. Місцеві органи влади виявляли інтерес до профілактики соціальних проблем та боротьби з ними, що включало в себе заходи з протидії соціальній патології та надання допомоги потребуючим.

Такі механізми фінансового забезпечення соціального захисту населення постійно трансформуються відповідно до потреб суспільства та економічних умов. Вони відображають важливість та складність завдань, пов'язаних із забезпеченням соціального добробуту та захистом громадян у сучасному світі.

Соціальне страхування, як ключовий елемент системи соціального захисту населення, починає свій розвиток як форма захисту працівників від

різних соціальних ризиків. Це була відповідь на необхідність забезпечення робітників захистом від втрати працездатності, хвороби, нещасних випадків та інших соціальних ризиків, які можуть виникнути під час виконання робочих обов'язків. Розвиток соціального страхування сприяв відновленню працездатності активної частини населення та забезпеченню соціальної стабільності. Це відобразалося у підтримці економічних перетворень, результативності економічних трансформацій та реалізації політики зростання. Забезпечення страховим захистом допомогло працівникам відновити свої можливості після соціальних негараздів та зберегти економічну активність. Таким чином, розвиток соціального страхування відіграв важливу роль у формуванні стабільної соціально-економічної ситуації та забезпеченні життєвого рівня громадян, сприяючи їхньому соціальному захисту та підтримці.

Досвід еволюції фінансового забезпечення соціального захисту населення має велике значення для розвитку сучасного суспільства і дозволяє країнам вдосконалювати свої соціальні програми та політику з метою ефективнішого забезпечення соціального добробуту населення. Україна, подібно до багатьох інших країн, залучається до вивчення та використання такого досвіду для розроблення та вдосконалення власної соціальної політики. Реалізація цього досвіду може включати у себе прийняття ефективних заходів щодо забезпечення соціального захисту, оптимізацію соціальних програм, підвищення ефективності витрат на соціальні потреби та забезпечення більшої прозорості та ефективності управління цими фондами.

Ретельне вивчення досвіду інших країн у галузі фінансового забезпечення соціального захисту населення допомагає Україні вдосконалювати свої підходи та прийоми, забезпечуючи більш ефективне використання ресурсів та підвищення якості соціальних послуг для громадян.

Структуру соціального захисту включає в себе суб'єкти і компоненти, представлені у табл. 1.3.

Структура соціального захисту в Україні

Елементи	Їх роль і призначення
Суб'єкти	
Держава	Виконує роль головного регулятора та забезпечує законодавчу базу, здійснює фінансування та управління основними соціальними програмами.
Юридичні особи	Підприємства та організації, які надають соціальні гарантії своїм працівникам, включаючи страхування, пенсійні виплати, медичне забезпечення тощо.
Громадяни	Особи, які є одержувачами соціального захисту та активно беруть участь у формуванні соціальних фондів через податки та внески.
Компоненти	
Пенсійне забезпечення	Виплати та послуги, що надаються пенсіонерам.
Соціальне страхування	Програми страхування на випадок безробіття, хвороби, нещасних випадків на виробництві тощо.
Соціальна допомога	Програми підтримки малозабезпечених сімей, виплати на дітей, допомога інвалідам тощо.
Медичне забезпечення	Безкоштовні або субсидовані медичні послуги для громадян.
Житлові субсидії та пільги	Допомога в оплаті житлово-комунальних послуг для соціально вразливих категорій населення.

Джерело: власна розробка

Портал «Дія» надає допомогу населенню в отриманні таких соціальних послуг (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Соціальні допомоги та послуги на Порталі «Дія»

№ з/п	Дія	Її характеристика
1	2	3
1	Надання громадянам статусу особи, яка	проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського постраждала від торгівлі людьми
2	Призначення компенсації за догляд фізичній особі, яка надає соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності	на непрофесійній основі на професійній основі
3	Запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2	надання допомоги застрахованим особам на період здійснення обмежувальних заходів формування сертифіката, що підтверджує вакцинацію, негативний результат тестування або одужання особи від зазначеної хвороби

1	2	3
		<p>призначення страхової виплати медичному працівнику у разі встановлення групи інвалідності та ступеня втрати працездатності протягом одного календарного року у зв'язку з інфікуванням під час виконання професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження</p> <p>призначення страхових виплат членам сім'ї, батькам, утриманцям померлого медичного працівника у разі його смерті, що настала внаслідок його інфікування, під час виконання професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження</p>
4	Виплата одноразової матеріальної допомоги особам	<p>які постраждали від торгівлі людьми</p> <p>звільненим з місць відбування покарання</p> <p>на поховання</p>
5	Прийняття рішення щодо надання соціальних послуг	<p>з перекладу жестовою мовою</p> <p>з паліативного догляду</p> <p>з соціально-трудової адаптації</p> <p>з супроводу під час інклюзивного навчання</p> <p>зі стаціонарного догляду</p> <p>з надання транспортних послуг</p> <p>з денного догляду дітей з інвалідністю</p> <p>з соціальної інтеграції та реінтеграції</p> <p>з денного догляду</p> <p>з призначення персонального асистента</p> <p>з соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями</p> <p>з соціально-психологічної реабілітації</p> <p>з надання натуральної допомоги</p> <p>з соціальної адаптації</p> <p>з соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин</p> <p>з соціально-психологічної реабілітації осіб із ігровою залежністю</p> <p>з екстреного (кризового) втручання</p> <p>з фізичного супроводу осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальними, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями</p> <p>з догляду вдома</p> <p>з соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці</p> <p>з підтриманого проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю</p> <p>з соціальної профілактики</p> <p>консультування</p>

Джерело: <https://guide.diia.gov.ua/thematic-area/sotsialnyi-zakhyst>

Таким чином, Портал «Дія» надає значні можливості для ЗСН.

1.2. Інформаційне забезпечення фінансування соціального захисту населення

Законодавство України у сфері фінансування ЗСН є чисельним.

1. Конституція України закріплює основні положення щодо соціального захисту населення, визначаючи права громадян на соціальне забезпечення та встановлюючи обов'язки держави у цій сфері. Нижче наведені основні статті Конституції України, які стосуються соціального захисту:

- стаття 46 визначає право на соціальний захист - громадяни України мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ та організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними;

- стаття 47 визначає право на житло - держава має створювати умови, за яких кожен громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону;

- стаття 48 гарантує достатній життєвий рівень громадян для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло;

- стаття 49 гарантує право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава забезпечує доступне для всіх громадян медичне обслуговування, у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно;

- стаття 50 гарантує право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Конституційні норми щодо соціального захисту забезпечують базові права громадян на матеріальне забезпечення у випадках, коли вони не можуть самостійно забезпечити собі гідний рівень життя через різні об'єктивні причини. Ці норми є основою для розробки і реалізації державної соціальної політики, формування системи соціального забезпечення та соціального страхування. Держава зобов'язана створювати умови для реалізації конституційних прав на соціальний захист, зокрема шляхом ухвалення відповідних законів, розробки соціальних програм, виділення бюджетних коштів на соціальні виплати та забезпечення доступу до соціальних послуг.

Конституційні гарантії соціального захисту знаходять своє відображення в багатьох Законах України, які деталізують положення Конституції, встановлюють конкретні механізми реалізації права на соціальний захист, визначають обсяги соціальних виплат, умови та порядок їх надання. Вони також визначають повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері соціального захисту, їхні обов'язки щодо забезпечення соціальних гарантій та стандартів. Таким чином, Конституція України формує правову основу для всебічного соціального захисту громадян, що є однією з ключових засад соціальної політики держави, спрямованої на забезпечення гідного рівня життя для всіх її мешканців.

2. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» визначає основні правові засади створення та функціонування системи державних соціальних стандартів і гарантій, спрямованих на забезпечення гідного рівня життя населення, соціальної справедливості та стабільності. Закон має на меті встановити єдині правові, економічні та організаційні основи для розробки, впровадження та функціонування державних соціальних стандартів і гарантій, які

забезпечують соціальну захищеність громадян та сприяють підвищенню їхнього добробуту.

Державні соціальні стандарти – це нормативи забезпечення основних життєвих потреб людини, які є обов'язковими для державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Державні соціальні гарантії – це встановлені законодавством мінімальні розміри оплати праці, пенсій, стипендій, соціальної допомоги та інших видів доходів, що забезпечують не нижчий від прожиткового мінімуму рівень життя.

Система державних соціальних стандартів включає в собі такі:

- прожитковий мінімум – визначається як вартісна величина достатня для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, а також задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості;

- мінімальні державні соціальні стандарти – нормативи забезпечення населення основними видами соціальних послуг (охорона здоров'я, освіта, житлово-комунальні послуги тощо);

- гарантії мінімального рівня доходів – мінімальні розміри заробітної плати, пенсій, стипендій, соціальних допомог, які повинні забезпечуватися державою.

Основними напрямками формування державних соціальних стандартів та гарантій є:

- розробка соціальних нормативів – проводиться на основі науково обґрунтованих підходів і включає аналіз потреб населення, вивчення економічних та соціальних умов;

- встановлення мінімальних соціальних стандартів – здійснюється з урахуванням прожиткового мінімуму, економічного розвитку країни та бюджетних можливостей;

- регулювання та контроль – передбачає моніторинг виконання встановлених стандартів і гарантій, а також розробку механізмів їх дотримання;

- фінансування соціальних стандартів та гарантій за рахунок: Державного бюджету України, місцевих бюджетів; внесків підприємств, установ та організацій; інших джерел, не заборонених законодавством.

Органи державної влади та місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, які не виконують вимоги щодо забезпечення державних соціальних стандартів і гарантій, несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства України.

Закон «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» є ключовим елементом соціальної політики України, спрямованим на забезпечення мінімального рівня соціальної захищеності населення. Він встановлює базові соціальні нормативи, які сприяють поліпшенню якості життя громадян, зменшенню рівня бідності та соціальної нерівності, а також підтримує соціальну стабільність у суспільстві. Дотримання та реалізація положень цього закону є важливим чинником для досягнення соціально-економічного розвитку країни, покращення умов життя громадян та забезпечення їхніх основних прав і свобод.

3. Закон України «Про прожитковий мінімум» визначає правові засади встановлення та застосування прожиткового мінімуму в Україні. Прожитковий мінімум є важливим соціальним стандартом, який використовується для визначення рівня доходів, необхідного для забезпечення нормальних умов життя людини. Закон має на меті забезпечити соціальну справедливість та економічну стабільність шляхом встановлення і застосування прожиткового мінімуму, який враховує необхідні витрати на харчування, одяг, взуття, житло, медичні послуги, освіту, культурні потреби та інші витрати для забезпечення нормальної життєдіяльності. Прожитковий мінімум визначається як вартісна величина, яка встановлюється на підставі споживчого кошика і мінімальних наборів послуг, необхідних для

задоволення основних соціальних і культурних потреб людини. Він застосовується для: розрахунку мінімальних зарплат, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат; для моніторингу та аналізу соціально-економічного стану країни; для планування і здійснення соціальних програм.

Прожитковий мінімум встановлюється Кабінетом Міністрів України на основі науково обґрунтованих норм споживання. Перегляд і оновлення прожиткового мінімуму відбувається щорічно, з урахуванням змін у рівні цін на товари та послуги, інфляційних процесів та інших економічних факторів. За дотриманням норм цього закону здійснюється державний контроль. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування зобов'язані забезпечувати виконання вимог щодо прожиткового мінімуму та його врахування при розробці і реалізації соціальних програм. Прожитковий мінімум є ключовим інструментом для забезпечення соціальної справедливості та стабільності в Україні. Закон сприяє зменшенню рівня бідності, підвищенню якості життя населення та покращенню соціальної захищеності найбільш вразливих верств суспільства. Завдяки цьому закону, державні органи мають змогу ефективніше планувати бюджетні витрати на соціальні програми, забезпечувати підтримку малозабезпеченим громадянам та проводити більш обґрунтовану соціально-економічну політику, орієнтовану на потреби населення.

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» регулює відносини, пов'язані із соціальним страхуванням на випадок безробіття, визначає права та обов'язки застрахованих осіб та страхувальників, а також порядок здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг. Закон спрямований на забезпечення соціального захисту громадян у разі втрати роботи, створення умов для матеріальної підтримки безробітних та сприяння їхньому поверненню до активної трудової діяльності.

До застрахованих осіб належать: наймані працівники; особи, які виконують роботи (надають послуги) за цивільно-правовими договорами;

фізичні особи-підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування. Страхувальниками є роботодавці та самозайняті особи, які зобов'язані сплачувати страхові внески до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Застраховані особи мають право на: отримання допомоги по безробіттю; професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації; соціальні послуги, пов'язані з пошуком роботи та професійною адаптацією. Застраховані особи зобов'язані: своєчасно повідомляти про зміну обставин, які можуть вплинути на їхнє право на отримання страхових виплат; дотримуватися вимог щодо реєстрації та перереєстрації в державній службі зайнятості.

Види матеріального забезпечення та соціальних послуг:

- допомога по безробіттю - виплачується застрахованим особам у разі втрати роботи, розмір допомоги визначається залежно від страхового стажу та середнього заробітку;

- допомога по частковому безробіттю - виплачується в разі тимчасового скорочення тривалості робочого часу з економічних причин;

- професійна підготовка та перепідготовка - застраховані особи мають право на безкоштовне отримання професійної освіти для підвищення своєї конкурентоспроможності на ринку праці;

- соціальні послуги - включають інформаційно-консультаційні послуги, сприяння у працевлаштуванні, професійну орієнтацію та підтримку підприємницької діяльності;

Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» є важливим інструментом соціальної політики України, який сприяє підтримці громадян у складних економічних умовах, забезпечує матеріальну допомогу безробітним та сприяє їхньому поверненню до активної трудової діяльності. Він підвищує соціальну стабільність та сприяє зниженню соціальної напруги у суспільстві.

5. Закон України «Про соціальні послуги» визначає правові та організаційні засади надання соціальних послуг, регулює відносини між надавачами та отримувачами соціальних послуг, а також встановлює механізми фінансування та контролю якості соціальних послуг. Його метою є забезпечення належного рівня життя та соціального захисту для осіб, які потребують соціальних послуг.

Суб'єктами соціальних послуг є їх:

- отримувачі - особи, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують підтримки;

- надавачі - організації, установи та фізичні особи, що надають соціальні послуги, включаючи державні, комунальні та приватні установи.

Види соціальних послуг та їх характеристику представлені у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Види соціальних послуг та їх характеристика

Вид соціальних послуг	Їх характеристика
Соціальні послуги за місцем проживання	допомога вдома, підтримка при веденні домашнього господарства, догляд за хворими та інвалідами
Денний догляд	послуги, що надаються в денних центрах для людей похилого віку, інвалідів, дітей
Тимчасовий та постійний догляд у спеціалізованих закладах	будинки-інтернати, притулки
Консультаційні послуги	психологічна підтримка, юридичні консультації
Аварійні та кризові послуги	допомога в разі надзвичайних ситуацій, кризові інтервенції

Джерело: власна розробка

Фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок таких суб'єктів:

- бюджетне фінансування - державний та місцевий бюджет;
- співфінансування - неурядові організації, благодійні фонди, міжнародні організації;
- оплата послуг - з частковим або повним відшкодуванням вартості.

Права та обов'язки отримувачів соціальних послуг:

- права отримувачів - на повагу до гідності, право на інформацію про послуги, право на вибір надавача послуг;

- обов'язки отримувачів - дотримання умов договору про надання послуг, повідомлення про зміну обставин, що впливають на надання послуг.

Контроль якості соціальних послуг здійснюється за допомогою таких інструментів:

- моніторинг, оцінка, контроль якості надання соціальних послуг органами державної влади та місцевого самоврядування;

- впровадження державних стандартів для надавачів соціальних послуг;

- ліцензування деяких видів соціальних послуг, які підлягають обов'язковому ліцензуванню.

Закон України «Про соціальні послуги» є ключовим нормативно-правовим актом, який регулює систему надання соціальних послуг в Україні. Він спрямований на забезпечення доступності та якості соціальних послуг для всіх громадян, які цього потребують, та створює правові умови для залучення до цієї сфери недержавних організацій та приватного сектору.

Закон України «Про соціальні послуги» відіграє важливу роль у забезпеченні соціального захисту населення, надаючи правову основу для розвитку системи соціальних послуг, їх фінансування та контролю якості. Він сприяє інтеграції вразливих груп населення в суспільство, підвищує їхній рівень життя та забезпечує соціальну стабільність в країні.

1.3. Фінансово-економічний паспорт Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Глухівська міська рада Сумської області, представляючи інтереси її жителів, затверджуючи права та свободи людини і громадянина як вищі цінності, прагнучи створити гідні умови життя людини, усвідомлюючи свою відповідальність за соціально-економічний і культурний розвиток громади, відповідно до Конституції України, Закону України «Про місцеве

самоврядування в Україні» та інших нормативно-правових актів, затверджує Статут Глухівської міської територіальної громади (далі – Статут).

Голова громади – Вайло Надія Олексіївна

Адміністративний центр громади – м.Глухів.

Площа – 456,49 кв. км. (1,92% від території Сумської області).

Адреса: 41400, Сумська область, м.Глухів, вул. Шевченка, 6; тел. (05444) 2-21-15

З 01.01.2020 були прийняті рішення про приєднання Баницької, Білокопитівської, Дунаєцької, Перемозької, Полошківської, Привільської, Семенівської, Уздицької сільських рад до Глухівської міської ради Сумської області.

Кількість населених пунктів – 25 (міських – 1, сільських – 24).

Глухівська міська рада Сумської області функціонує на основі Статуту, який є основним документом, що регулює її діяльність. Його мета - забезпечення прав та свобод громадян, створення умов для гідного життя, розвиток соціально-економічного та культурного потенціалу громади. Зміст Статуту:

- визначення прав і свобод жителів Глухівської міської громади, їх забезпечення та захист;
- забезпечення участі громадян у місцевому самоврядуванні, прийнятті рішень, що стосуються життя громади;
- організація роботи Глухівської міської ради та виконавчих органів;
- визначення повноважень, обов'язків та відповідальності посадових осіб місцевого самоврядування;
- стратегічне планування розвитку громади, залучення інвестицій, розвиток інфраструктури;
- підтримка підприємницької діяльності, створення сприятливих умов для бізнесу та інновацій;
- збереження та розвиток культурної спадщини, підтримка культурних заходів та ініціатив;

- сприяння розвитку освіти, науки, спорту та туризму;
- формування та виконання бюджету громади, управління фінансовими ресурсами;
- забезпечення прозорості та підзвітності у використанні бюджетних коштів;
- співпраця з органами державної влади, місцевого самоврядування інших рівнів, громадськими організаціями та міжнародними партнерами;
- встановлення та розвиток міжмуніципального співробітництва.

Статут Глухівської міської територіальної громади є ключовим документом, що визначає принципи та порядок функціонування місцевого самоврядування, захисту прав і свобод громадян, а також сприяє соціально-економічному та культурному розвитку громади. Затвердження Статуту є важливим кроком у забезпеченні гідних умов життя мешканців Глухівської міської громади та відповідальності за її майбутнє.

Статут юридично оформлює об'єднання жителів в територіальну громаду з урахуванням історичних, культурних і соціально-економічних особливостей. Він встановлює систему, структуру, повноваження органів місцевого самоврядування, а також визначає територіальну, правову і матеріально-фінансову основи діяльності територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування.

Територіальна громада об'єднує всіх жителів, які проживають на території Глухівської міської громади. Громада діє на засадах місцевого самоврядування, самостійно вирішуючи питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Система органів місцевого самоврядування включає Глухівську міську раду, виконавчі органи ради, міського голову та інші органи і посадових осіб, передбачені Статутом. Повноваження, структура і порядок роботи органів місцевого самоврядування визначаються відповідно до чинного законодавства України і Статуту.

Матеріально-фінансова основа громади складається з комунальної власності, місцевого бюджету та інших фінансових ресурсів. Управління

комунальною власністю здійснюється органами місцевого самоврядування в інтересах громади, забезпечуючи ефективне використання ресурсів. Органи місцевого самоврядування розробляють і реалізують програми соціально-економічного розвитку, залучаючи інвестиції, сприяючи підприємництву та інноваціям у сфері соціального захисту, освіти, культури, спорту, охорони здоров'я, туризму тощо. Глухівська міська територіальна громада співпрацює з державними органами влади, іншими територіальними громадами, міжнародними організаціями і партнерами з метою обміну досвідом, залучення додаткових ресурсів та реалізації спільних проєктів.

Статут Глухівської міської територіальної громади юридично оформлює та регламентує функціонування громади, враховуючи її історичні, культурні та соціально-економічні особливості. Він встановлює основи діяльності органів місцевого самоврядування, визначаючи їхні повноваження та структуру, а також закріплює матеріально-фінансову базу для забезпечення ефективного управління та розвитку громади.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради. Воно має Код ЄДРПОУ – 22592610. Статус «неприбуткова організація» отриманий ним 09.10.2000 в категорії «бюджетні установи». Директором є Павленко Руслан Володимирович.

Юридична адреса: 41400, Україна, Сумська обл., місто Глухів, вулиця Курлука, будинок, 1/3.

Електронна пошта: n5925@sm.ukrtel.net.

Телефони: +380 (54) 443-24-22, +380 (54) 442-49-22.

Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради засновано 16.09.1994.

Основний вид діяльності - 84.11 Державне управління загального характеру.

Керівником з обмеженнями є Попова Зінаїда Олександрівна. Вона має право вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори тощо, подавати документи для державної реєстрації тощо.

Засновником Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради є Глухівська міська рада Сумської області.

Організація включена до Реєстру неприбуткових установ та організацій на підставі рішення контролюючого органу ДФС № 1618244600115 від 11.11.2016.

Місцезнаходження реєстраційної справи Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради є Виконавчий комітет Глухівської міської ради Сумської області.

Управління знаходиться на обліку у Державній служби статистики України (ідентифікаційний код органу: 37507880, дата взяття на облік: 21.10.1994).

Управління знаходиться на обліку у Реєстрі платників податків у Головному управлінні ДПС у Сумській області, Глухівська ДПП (м. Глухів) - ідентифікаційний код органу: 43995469, дата взяття на облік: 13.12.2000, номер взяття на облік: 609.

Управління знаходиться на обліку у Реєстрі платників єдиного внеску у Головному управлінні ДПС у Сумській області, Глухівська ДПП (м. Глухів) - ідентифікаційний код органу: 43995469, дата взяття на облік: 05.04.1991. Номер взяття на облік: 1825010036/18253.

Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради здійснює особистий прийом громадян, який проводиться начальником управління, його заступником, начальниками відділів та спеціалістами підрозділів. Прийом здійснюється згідно із затвердженими графіками та порядком його ведення. Прийом громадян проводиться за попереднім записом. У разі відсутності попереднього запису або наявності незначної кількості відвідувачів, прийом може здійснюватися безпосередньо в день прийому. Позачерговий прийом забезпечується для інвалідів Великої Вітчизняної війни та громадян, які мають заслуги перед Батьківщиною, відповідно до вимог чинного законодавства України. У разі неможливості проведення особистого прийому громадян через поважні причини, прийом

переноситься на інший день. Громадяни своєчасно повідомляються про перенесення прийому. При відсутності посадової особи, яка за встановленим графіком здійснює особистий прийом, громадянин може бути прийнятий керівником структурного підрозділу чи спеціалістом, до компетенції якого входять питання, підняті відвідувачем.

Усі звернення громадян на особистому прийомі реєструються та розглядаються в установленому законодавством порядку. Якщо вирішити порушені в усному зверненні питання безпосередньо на особистому прийомі неможливо, воно розглядається у тому ж порядку, що й письмове звернення. Про результати розгляду громадянину повідомляється письмово або усно, за бажанням громадянина. Звернення розглядаються та вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів.

Контроль за дотриманням графіка прийому громадян, повноту та своєчасність виконання доручень керівництва управління по розгляду звернень на особистому прийомі здійснює заступник начальника управління.

Дотримання цього порядку забезпечує організованість та ефективність особистого прийому громадян в управлінні соціального захисту населення, сприяє оперативному вирішенню питань соціального захисту та наданню якісних послуг мешканцям громади. Це також гарантує, що всі звернення громадян будуть зареєстровані, розглянуті в належний термін, а результати розгляду доведені до відома заявників у зручний для них спосіб.

Висновки до розділу 1

1. Еволюційний розвиток соціального захисту населення від простих форм допомоги до комплексних систем нейтралізації економічних ризиків відображає зростання ролі держави і суспільства у забезпеченні добробуту кожного громадянина. Цей розвиток сприяв формуванню ефективних фінансових механізмів, які не лише підтримують соціальну безпеку, але й

запобігають соціальним конфліктам, сприяючи стабільності та прогресу у суспільстві.

2. Моральні принципи, які лежать в основі соціального захисту населення, відображають гуманістичне усвідомлення суспільства про його відповідальність перед кожним громадянином. Ці цінності формують основу для розвитку системи соціального захисту, спрямованої на підтримку та захист тих, хто потребує допомоги та підтримки.

3. Підвищення якісного рівня соціального захисту населення повинно базуватися на комплексному підході, який включає результативні зміни у фінансовій політиці, удосконалення механізмів державного управління, а також врахування макроекономічних та демографічних тенденцій. Поглиблення теоретичних засад фінансового забезпечення, аналіз та використання історичного досвіду є необхідними для посилення впливу фінансового регулювання на соціальний розвиток країни. Це сприятиме ефективнішому впровадженню політики соціального захисту на сучасному етапі інституційних перетворень.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Аналіз джерел фінансового забезпечення соціального захисту населення

У табл. 2.1 наведено аналіз динаміки і структури активів Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки і структури активів Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Назва рядка	Код рядка	01.01.2023	01.01.2024	Абс. приріст	Темп приросту, %	
1	2	3	4	5	6	
		Тис. грн.				
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ Основні засоби:	01000	199309	249766	50457	25,32	
первісна вартість	01001	422788	503970	81182	19,20	
знос	01002	223479	254204	30725	13,75	
Нематеріальні активи:	01020	425	425	0	0,00	
первісна вартість	01021	500	500	0	0,00	
накопичена амортизація	01022	75	75	0	0,00	
Запаси	01050	26285	31601	5316	20,22	
Усього за розділом I	01095	226019	281792	55773	24,68	
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ						
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	01140	2035	1383	-652	-32,04	
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у: національній валюті, у тому числі в:	01160	5884	5687	-197	-3,35	
казначействі	01162	5884	5687	-197	-3,35	
Усього за розділом II	01195	7919	7070	-849	-10,72	
БАЛАНС	01300	233938	288862	54924	23,48	
		Структура, %				
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ Основні засоби:	01000	85,20	86,47		1,27	
первісна вартість	01001	180,73	174,47		-6,26	
знос	01002	95,53	88,00		-7,53	
Нематеріальні активи:	01020	0,18	0,15		-0,03	

Закінчення табл. 2.1

1	2	3	4	5	6
первісна вартість	01021	0,21	0,17		-0,04
накопичена амортизація	01022	0,03	0,03		-0,01
Запаси	01050	11,24	10,94		-0,30
Усього за розділом I	01095	96,61	97,55		0,94
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ					
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	01140	0,87	0,48		-0,39
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у: національній валюті, у тому числі в:	01160	2,52	1,97		-0,55
казначействі	01162	2,52	1,97		-0,55
Усього за розділом II	01195	3,39	2,45		-0,94
БАЛАНС	01300	100,00	100,00		0,00

Джерело: власні розрахунки

Протягом 2023 року вартість активів зросла на 54924 грн., або на 23,48%, в основному за рахунок основних засобів – на 50457 тис. грн., або на 25,32%. У структурі активів превалюють основні засоби за залишковою вартістю, частка яких зросла з 85,20% до 86,47%, або на 1,27%.

У табл. 2.2 наведено аналіз динаміки і структури пасивів Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки і структури пасивів Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Назва рядка	Код рядка	01.01.2023	01.01.2024	Абс. приріст	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6
тис. грн.					
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ					
Внесений капітал	01400	242670	323852	81182	33,45
Фінансовий результат	01420	-10767	-36373	-25606	237,82
Усього за розділом I	01495	231903	287479	55576	23,97
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					
Поточні зобов'язання: за платежами до бюджету	01540	1638	270	-1368	-83,52
за розрахунками з оплати праці	01560	397	1113	716	180,35
Усього за розділом II	01595	2035	1383	-652	-32,04
БАЛАНС	01800	233938	288862	54924	23,48

Закінчення табл. 2.2

1	2	3	4	5	6
		Структура, %			
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ					
Внесений капітал	01400	103,73	112,11		8,38
Фінансовий результат	01420	-4,60	-12,59		-7,99
Усього за розділом I	01495	99,13	99,52		0,39
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					
Поточні зобов'язання: за платежами до бюджету	01540	0,70	0,09		-0,61
за розрахунками з оплати праці	01560	0,17	0,39		0,22
Усього за розділом II	01595	0,87	0,48		-0,39
БАЛАНС	01800	100,00	100,00		0,00

Джерело: власні розрахунки

Приріст пасивів обумовлений зростанням власного капіталу на 55576 тис. грн., або на 23,97%, у т.ч. за рахунок збільшення внесеного капіталу на 81182 тис. грн.. або на 33,45%, і збільшення негативного фінансового результату на 25606 тис. грн., або на 237,82%.

Основу пасивів складає власний капітал, частка якого перевищує 99%, у т. за рахунок внесеного капіталу – із 103,73% до 112,11%. Негативом є збільшення питомої ваги непокритих збитків із 4,6% до 12,59%.

Цільовий фонд Глухівської міської ради є складовою спеціального фонду бюджету Глухівської міської територіальної громади та використовується за призначенням. Він створюється з метою надходження додаткових фінансових ресурсів і фінансування видатків для вирішення питань соціально-економічного розвитку Глухівської міської територіальної громади, соціального захисту населення та розвитку місцевого самоврядування. Фонд створений для акумуляції додаткових фінансових ресурсів, що не передбачені загальним бюджетом громади. Основні положення про Цільовий фонд Глухівської міської ради Сумської області систематизовано у табл. 2.3.

Цільовий фонд Глухівської міської ради є важливим інструментом для забезпечення додаткових фінансових ресурсів, необхідних для вирішення ключових питань соціально-економічного розвитку громади, соціального захисту населення та розвитку місцевого самоврядування.

Основні положення про Цільовий фонд Глухівської міської ради Сумської області

Положення	Його зміст
Мета створення	Забезпечення додаткових фінансових ресурсів:
Фінансування соціально-економічного розвитку	Спрямування коштів фонду на проекти та програми, що сприяють розвитку інфраструктури, підвищенню якості життя жителів громади.
Соціальний захист населення	Використання коштів для підтримки вразливих категорій населення, надання соціальних допомог та послуг.
Розвиток місцевого самоврядування	Підтримка ініціатив, що сприяють зміцненню місцевого самоврядування, покращенню адміністративних послуг та залученню громадян до управління громадою.
Джерела формування Цільового фонду	Добровільні внески та пожертвування, внески від фізичних та юридичних осіб, благодійних організацій.
Гранти та субсидії	Отримані від міжнародних організацій, урядів інших країн, державних та недержавних фондів.
Місцеві податки та збори	Частина доходів від місцевих податків та зборів може бути спрямована до Цільового фонду.
Інші надходження	Надходження від оренди комунального майна, штрафи та інші платежі.
Використання коштів	Соціальні програми: фінансування програм соціальної допомоги, підтримка малозабезпечених сімей, людей з інвалідністю, ветеранів та інших вразливих категорій.
Інфраструктурні проекти	Будівництво та ремонт доріг, шкіл, лікарень, інших об'єктів соціальної інфраструктури.
Економічний розвиток	Підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток підприємницької діяльності, створення нових робочих місць.
Культурні та освітні проекти	Організація культурних заходів, розвиток освітніх програм, підтримка спортивних та молодіжних ініціатив.
Контроль за використанням коштів	Прозорість та підзвітність: регулярне звітування про надходження та використання коштів Цільового фонду перед громадою та відповідними органами.
Аудит та перевірки	Проведення незалежних аудитів для забезпечення ефективного та цільового використання коштів.
Громадський контроль	Залучення громадських організацій та активістів до контролю за діяльністю фонду, організація відкритих слухань та обговорень.

Джерело: власна розробка

Ефективне управління фондом сприяє підвищенню якості життя мешканців громади та зміцненню місцевого самоврядування.

2.2. Аналіз витрат на фінансове забезпечення соціального захисту населення

Протягом 2022-2023 років доходи Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради зросли на 970237 тис. грн., або на 21,40%, у т.ч. за рахунок доходів від обмінних операцій – на 956414 тис. грн., або на 21,47% (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка Звіту про фінансові результати Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Назва рядка	Код рядка	2022	2023	Абс. приріст	Темп приросту, %
I. ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ: ДОХОДИ: Доходи від обмінних операцій: Бюджетні асигнування	02010	4415003	5387586	972583	22,03
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	02020	39312	21990	-17322	-44,06
Доходи від продажу активів	02030	0	1166	1166	
Інші доходи від обмінних операцій	02050	50	37	-13	-26,00
Усього доходів від обмінних операцій	02080	4454365	5410779	956414	21,47
Інші доходи від необмінних операцій	02130	79345	93168	13823	17,42
Усього доходів від необмінних операцій	02170	79345	93168	13823	17,42
Усього доходів	02200	4533710	5503947	970237	21,40
ВИТРАТИ: Витрати за обмінними операціями: Витрати на виконання бюджетних програм	02210	4415005	5420864	1005859	22,78
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	02220	51489	36316	-15173	-29,47
Інші витрати за обмінними операціями	02250	7655	830	-6825	-89,16
Усього витрат за обмінними операціями	02290	4474149	5458010	983861	21,99
Інші витрати за необмінними операціями	02310	68011	79906	11895	17,49
Усього витрат за необмінними операціями	02340	68011	79906	11895	17,49
Усього витрат	02380	4542160	5537916	995756	21,92
Профіцит/дефіцит	02390	-8450	-33969	-25519	302,00

Джерело: власні розрахунки

Витрати збільшилися на 995756 тис. грн., або на 21,92%, у т.ч. за рахунок витрат за обмінними операціями – на 983861 тис. грн., або на 21,99%. Через більші темпи зростання витрат порівняно з доходами чисті

збитки збільшилися на 25519 тис. грн., або на 302%.

У структурі доходів (табл. 2.5) превалюють бюджетні асигнування (більше 97%), у структурі витрат - виконання бюджетних програм (також більше 97%).

Таблиця 2.5

**Динаміка структури показників Звіту про фінансові результати
Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради**

Назва рядка	Код рядка	2022	2023	Абс. приріст,%
I. ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ:				
ДОХОДИ: Доходи від обмінних операцій:				
Бюджетні асигнування	02010	97,38	97,89	0,50
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	02020	0,87	0,40	-0,47
Доходи від продажу активів	02030	0,00	0,02	0,02
Інші доходи від обмінних операцій	02050	0,00	0,00	0,00
Усього доходів від обмінних операцій	02080	98,25	98,31	0,06
Інші доходи від необмінних операцій	02130	1,75	1,69	-0,06
Усього доходів від необмінних операцій	02170	1,75	1,69	-0,06
Усього доходів	02200	100,00	100,00	0,00
ВИТРАТИ: Витрати за обмінними операціями:				
Витрати на виконання бюджетних програм	02210	97,20	97,89	0,69
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	02220	1,13	0,66	-0,48
Інші витрати за обмінними операціями	02250	0,17	0,01	-0,15
Усього витрат за обмінними операціями	02290	98,50	98,56	0,05
Інші витрати за необмінними операціями	02310	1,50	1,44	-0,05
Усього витрат за необмінними операціями	02340	1,50	1,44	-0,05
Усього витрат	02380	100,00	100,00	0,00

Джерело: власні розрахунки

Аналіз видатків бюджету (кошторису) Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету представлений у табл. 2.6.

Усі видатки бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради представлені видатками на соціальний захист та соціальне забезпечення. У 2023 році вони зросли на 995756 тис. грн., або на 21,92% порівняно з 2022 роком. Основними факторами є зростання (табл. 2.7): витрат на оплату праці – на 727419 тис. грн., або на

21,06%; відрахування на соціальні заходи – на 129686 тис. грн., або на 16,56%; матеріальних витрат – на 102950 тис. грн., або на 47,50%; амортизації – на 30631 тис. грн., або на 255,49%.

Таблиця 2.6

Аналіз видатків бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Стаття видатків	Код рядка	2022	2023	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
Соціальний захист та соціальне забезпечення	02510	4542160	5537916	995756	21,92
УСЬОГО	02520	4542160	5537916	995756	21,92
Питома вага видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, %		100	100		

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки і структури елементів витрат за обмінними операціями Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради

Назва рядка	Код рядка	2022	2023	Абс. приріст	Темп приросту, %
		Тис. грн.			
Витрати на оплату праці	02820	3454801	4182220	727419	21,06
Відрахування на соціальні заходи	02830	782949	912635	129686	16,56
Матеріальні витрати	02840	216755	319705	102950	47,50
Амортизація	02850	11989	42620	30631	255,49
Інші витрати	02860	7655	830	-6825	-89,16
Усього	02890	4474149	5458010	983861	21,99
		Структура, %			
Витрати на оплату праці	02820	77,22	76,63	-0,59	
Відрахування на соціальні заходи	02830	17,50	16,72	-0,78	
Матеріальні витрати	02840	4,84	5,86	1,01	
Амортизація	02850	0,27	0,78	0,51	
Інші витрати	02860	0,17	0,02	-0,16	
Усього	02890	100,00	100,00	0,00	

Джерело: власні розрахунки

Основну частку елементів витрат за обмінними операціями становлять витрати на оплату праці, частка яких скоротилася з 77,22% до 76,63%, або на

0,59%. Питома вага відрахувань на соціальні заходи скоротилася з 17,50% до 16,72%, або на 0,78%. Частка матеріальних витрат зросла з 4,84% до 5,86%, або на 1,01%.

Управління соціального захисту населення міської ради реалізує Програми соціального захисту окремих категорій населення Глухівської міської ради на 2021-2025 і є ініціатором розроблення Програми. Вона затверджена розпорядження міського голови про розроблення Програми від 15.01.2021 № -16-ОД «Про розробку проекту Програми соціального захисту окремих категорій населення Глухівської міської ради на 2021-2025 роки в новій редакції». Відповідальними виконавцями програми є Управління соціального захисту населення міської ради, центр надання соціальних послуг міської ради. Учасниками Програми є: Управління соціального захисту населення міської ради, служба у справах дітей міської ради, центр надання соціальних послуг міської ради, громадська організація «Діти Великої Вітчизняної Війни Глухівщини», Глухівська організація «Град» Української спілки ветеранів Афганістану, Глухівська організація ветеранів війни, праці та збройних сил, відділення Всеукраїнської Благодійної організації «Турбота про літніх в Україні», «Глухівська спілка учасників АТО/ООС». Джерелом фінансування Програми є міський бюджет, обсяг фінансування - 8072,7 тис.грн., розподілення якого за роками наведено на рис. 2.1.

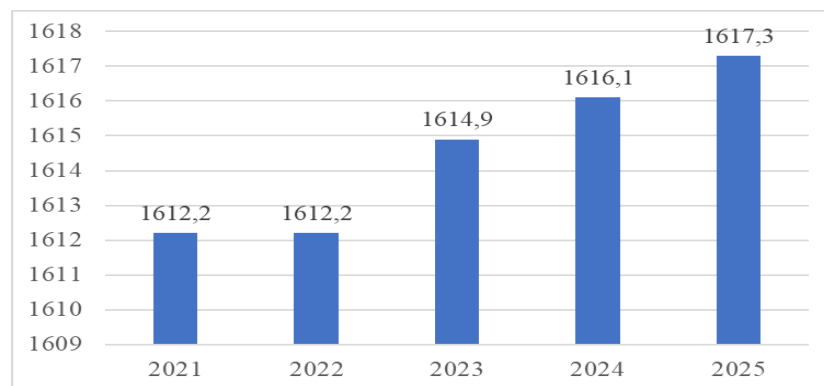

Рис. 2.1. Програми соціального захисту окремих категорій населення Глухівської міської ради на 2021-2025

Джерело: власні розрахунки

На території Глухівської міської ради Сумської області є численні соціально вразливі групи, які потребують підвищеної уваги з боку суспільства та держави. Ці групи включають:

- малозабезпечені громадяни, що опинились в складних життєвих умовах через стихійні лиха, непередбачувані ситуації або тривалу хворобу. За останні роки збільшилася кількість звернень від малозабезпечених осіб, які потребують підтримки та допомоги;

- діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування. Кількість таких дітей також зросла, що вимагає додаткових зусиль з боку місцевої влади для забезпечення їх потреб;

- непрацюючі та незастраховані особи. З огляду на економічну ситуацію, зросла кількість людей, які не працюють і не мають страхового забезпечення. У випадку їх смерті поховання здійснюється за рахунок міського бюджету;

- сім'ї з низьким рівнем доходу. Економічне становище таких сімей спричинило низьку народжуваність та масову одинокість. Такі сім'ї часто потребують додаткової соціальної підтримки;

- жертви торгівлі людьми. Торгівля людьми визнана злочином на міжнародному рівні, і ця проблема також актуальна для регіону. Необхідні заходи для ідентифікації, захисту та реабілітації жертв;

- постраждалі від домашнього насильства. Домашнє насильство залишається однією з найгостріших соціальних проблем в Україні. Потреба у створенні кризових центрів та підтримки для постраждалих є актуальною;

- питання гендерної рівності. Забезпечення гендерної рівності в Україні залишається недосконалим. Необхідні програми та заходи для покращення гендерної рівності та підтримки жінок у різних сферах життя, пропозиції щодо підтримки вразливих груп;

- створення та реалізація соціальних програм, спрямованих на підтримку малозабезпечених сімей, дітей-сиріт, та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- підтримка безробітних та незастрахованих через організацію навчальних та перекваліфікаційних курсів для безробітних, забезпечення базових соціальних гарантій для незастрахованих осіб;

- сприяння народжуваності - впровадження додаткових стимулів та підтримок для сімей з дітьми, розробка програм, спрямованих на покращення економічного становища сімей;

- захист жертв торгівлі людьми та постраждалих від насильства шляхом створення кризових центрів та надання реабілітаційних послуг для жертв, посилення правоохоронних заходів проти торгівлі людьми та домашнього насильства;

- покращення гендерної рівності шляхом розробки та впровадження програм, спрямованих на забезпечення гендерної рівності, підтримки жінок у професійному та соціальному житті.

Головна мета Програми полягає в покращенні життя людей через забезпечення соціальної підтримки найбільш вразливих верств населення. Ця мета включає реалізацію таких заходів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Програми соціального захисту окремих категорій населення Глухівської міської ради на 2021-2025

Захід	Його зміст
1	2
Соціальна підтримка інвалідів	Забезпечення необхідних ресурсів та послуг для людей з інвалідністю, щоб вони могли вести повноцінне життя. Організація спеціалізованих програм реабілітації та адаптації.
Допомога самотнім пенсіонерам	Надання соціальних та медичних послуг самотнім пенсіонерам. Забезпечення матеріальної підтримки та організація дозвілля.
Підтримка дітей-сиріт	Забезпечення гідних умов проживання та виховання для дітей-сиріт. Організація освітніх і виховних програм, спрямованих на розвиток їхніх здібностей та підготовку до самостійного життя.
Задоволення потреб пільгових категорій населення	Відповідно до законодавства, надання пільг та соціальних послуг ветеранам, багатодітним сім'ям, малозабезпеченим родинам тощо. Забезпечення доступу до медичних, освітніх та інших необхідних послуг.
Привернення уваги громадськості до проблем і потреб окремих громадян	Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності суспільства про проблеми вразливих верств населення. Залучення громадських організацій та волонтерів до участі у вирішенні соціальних проблем.

1	2
Формування гуманного шанобливого ставлення до малозабезпечених родин та окремих громадян	Виховання в суспільстві цінностей допомоги та підтримки тих, хто опинився в складних життєвих обставинах. Організація освітніх заходів, спрямованих на формування толерантності та співчуття.
Надання соціальних послуг бездомним особам	Створення центрів тимчасового проживання та реабілітації для бездомних осіб. Забезпечення медичної та соціальної підтримки, а також допомога у відновленні документів та пошуку роботи.
Підтримка осіб з обмеженими фізичними можливостями	Забезпечення доступності об'єктів соціальної інфраструктури для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Підтримка інтеграції таких осіб у суспільство через навчальні та професійні програми.

Джерело: власна розробка

Реалізація Програми має на меті досягнення таких результатів: підвищення рівня життя та добробуту найбільш вразливих верств населення; зниження соціальної нерівності та покращення доступу до основних соціальних послуг; зміцнення соціальної згуртованості та формування суспільства, орієнтованого на підтримку та допомогу один одному; підвищення обізнаності громадськості про соціальні проблеми та активне залучення її до їх вирішення; створення умов для гідного життя і розвитку всіх категорій населення, незалежно від їх соціального статусу чи фізичних можливостей. Ці заходи сприятимуть покращенню соціально-економічного становища найуразливіших груп населення Глухівської міської ради та підвищать рівень їх соціального захисту.

2.3. Напрями удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту населення

Підтримка суспільної рівноваги разом із зростанням економіки є ключовим завданням сталого розвитку. Це вимагає створення ефективної системи фінансового забезпечення СЗН, що включає вибір дієвої моделі та визначення стратегічних напрямків розвитку. Нижче розглянуто основні механізми формування такої системи та принципи її функціонування

(табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Механізми формування ефективної системи фінансового забезпечення СЗН

№ п/п	Механізм	Його характеристика
1	Бюджетне фінансування	Виділення коштів з державного бюджету для фінансування програм соціального захисту, таких як пенсії, допомоги по безробіттю, субсидії на житлово-комунальні послуги.
2	Страхові внески	Внески роботодавців та працівників до соціальних страхових фондів, що фінансують виплати з безробіття, лікарняні, материнські виплати тощо.
3	Податкова політика	Введення прогресивної шкали оподаткування доходів, що дозволяє перерозподіляти доходи від більш заможних верств населення на користь соціально вразливих груп.
4	Податкові пільги та кредити	Надання податкових пільг для сімей з дітьми, пенсіонерів, осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих категорій.
5	Освіта і професійна підготовка	Фінансування програм підготовки та перепідготовки кадрів, що сприяє зниженню рівня безробіття та підвищенню кваліфікації робочої сили.
6	Охорона здоров'я	Інвестиції в систему охорони здоров'я, що забезпечують доступ до якісних медичних послуг для всіх верств населення.

Джерело: власна розробка

Вибір дієвої моделі соціального захисту в Україні має враховувати зарубіжний досвід (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Провідні світові моделі соціального захисту населення

№ з/п	Модель	Її характеристика
1	Європейська	Високий рівень державного втручання та розвинена система соціальних послуг і захисту. Системи соціального страхування, які охоплюють більшість населення.
2	Американська	Більша увага на створення робочих місць та підтримку працевлаштування. Менший обсяг державного втручання порівняно з європейською моделлю, більша роль приватного сектора.
3	Скандинавська	Розвинені системи державного забезпечення та високі соціальні стандарти. Високий рівень податків, що дозволяє фінансувати широкомасштабні соціальні програми.

Джерело: власна розробка

Україна обрала політику, спрямовану на інтеграцію європейських норм

у своє законодавство, що включає досягнення таких ключових цілей:

- стабілізація економіки через прийняття європейських стандартів, що допомагає створити більш передбачуване та стабільне економічне середовище;

- нормативно-регуляторна база через впровадження європейських норм, що сприятиме створенню більш ефективної нормативно-регуляторної бази, яка забезпечить захист прав та інтересів громадян;

- покращення соціальної захищеності через адаптацію європейських стандартів соціальної політики, завдяки яким Україна зможе підвищити рівень соціального захисту та забезпечити високий рівень якості життя.

Поліпшення соціального захисту населення має системний характер і включає:

- постійні грошові законодавчо встановлені виплати з державного або місцевого бюджетів;

- компенсаційні виплати з державного або місцевого бюджетів;

- періодичні одноразові грошові або матеріальні допомоги з різних фондів або від окремих осіб.

Велике значення має також соціальний захист товаровиробників. Вони своєю працею створюють споживні вартості, що сприяють розвитку добробуту країни. Забезпечення соціального захисту цих категорій населення не лише підтримує їхню економічну активність, але й сприяє загальному економічному розвитку країни.

Стратегічними напрямками розвитку СЗН є:

- інновації в управлінні та адмініструванні через впровадження цифрових технологій для покращення обліку, моніторингу та надання соціальних послуг; розвиток електронного уряду та інтегрованих систем управління соціальним захистом;

- підвищення ефективності за рахунок оптимізації бюджетних витрат та запровадження механізмів контролю за використанням коштів, підвищення прозорості та підзвітності у сфері соціального захисту;

- партнерство між державою та приватним сектором на основі залучення приватних інвестицій у розвиток соціальних програм через механізми державно-приватного партнерства, стимулювання бізнесу до соціальної відповідальності та участі у фінансуванні соціальних проектів.

Таким чином, формування ефективної системи фінансового забезпечення соціального захисту населення є комплексним завданням, яке вимагає скоординованих дій уряду, бізнесу та громадянського суспільства. Це дозволить не лише підтримувати соціальну рівновагу, але й сприяти сталому економічному розвитку країни.

Соціальний захист та соціальне забезпечення є найбільшою видатковою статтею зведеного бюджету України, випереджаючи охорону здоров'я, освіту та видатки на економічну діяльність. Це підкреслює важливість забезпечення достатнього рівня соціального захисту населення на шляху розвитку країни до європейського рівня життя.

Удосконалення соціального захисту через впровадження ефективних програм сприятиме покращенню життєвих умов населення та стабілізації суспільства. Це підвищить довіру громадян до держави та її інститутів, що є важливим фактором для стійкого розвитку країни.

Розвиток України в сучасних умовах вимагає орієнтації на європейські стандарти для побудови соціально-економічної політики держави. Ці дії уряду спрямовані на покращення рівня життя громадян. Соціальний захист, який надійно захищає населення, є важливим кроком до досягнення процвітання країни та її суспільства.

Висновки до розділу 2

1. Протягом 2023 року вартість активів зросла на 54924 грн., або на 23,48%, в основному за рахунок основних засобів – на 50457 тис. грн., або на 25,32%. У структурі активів превалюють основні засоби за залишковою вартістю, частка яких зросла з 85,20% до 86,47%, або на 1,27%. Приріст

пасивів обумовлений зростанням власного капіталу на 55576 тис. грн., або на 23,97%, у т.ч. за рахунок збільшення внесеного капіталу на 81182 тис. грн., або на 33,45%, і збільшення негативного фінансового результату на 25606 тис. грн., або на 237,82%. Основу пасивів складає власний капітал, частка якого перевищує 99%, у т.ч. за рахунок внесеного капіталу – із 103,73% до 112,11%. Негативом є збільшення питомої ваги непокритих збитків із 4,6% до 12,59%.

2. Цільовий фонд Глухівської міської ради є складовою спеціального фонду бюджету Глухівської міської територіальної громади та використовується за призначенням. Він створюється з метою надходження додаткових фінансових ресурсів і фінансування видатків для вирішення питань соціально-економічного розвитку Глухівської міської територіальної громади, соціального захисту населення та розвитку місцевого самоврядування. Фонд створений для акумуляції додаткових фінансових ресурсів, що не передбачені загальним бюджетом громади. Ефективне управління фондом сприяє підвищенню якості життя мешканців громади та зміцненню місцевого самоврядування.

3. Протягом 2022-2023 років доходи Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради зросли на 970237 тис. грн., або на 21,40%, у т.ч. за рахунок доходів від обмінних операцій – на 956414 тис. грн., або на 21,47%. Витрати збільшилися на 995756 тис. грн., або на 21,92%, у т.ч. за рахунок витрат за обмінними операціями – на 983861 тис. грн., або на 21,99%. Через більші темпи зростання витрат порівняно з доходами чисті збитки збільшилися на 25519 тис. грн., або на 302%.

4. У структурі доходів превалюють бюджетні асигнування (більше 97%), у структурі витрат - виконання бюджетних програм (також більше 97%). Усі видатки бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради представлені видатками на соціальний захист та соціальне забезпечення. У 2023 році вони зросли на 995756 тис.

грн., або на 21,92% порівняно з 2022 роком. Основними факторами є зростання: витрат на оплату праці – на 727419 тис. грн., або на 21,06%; відрахування на соціальні заходи – на 129686 тис. грн., або на 16,56%; матеріальних витрат – на 102950 тис. грн., або на 47,50%; амортизації – на 30631 тис. грн., або на 255,49%.

5. Основну частку елементів витрат за обмінними операціями становлять витрати на оплату праці, частка яких скоротилася з 77,22% до 76,63%, або на 0,59%. Питома вага відрахувань на соціальні заходи скоротилася з 17,50% до 16,72%, або на 0,78%. Частка матеріальних витрат зросла з 4,84% до 5,86%, або на 1,01%.

6. Управління соціального захисту населення міської ради реалізує Програми соціального захисту окремих категорій населення Глухівської міської ради на 2021-2025 і є ініціатором розроблення Програми.

7. На території Глухівської міської ради Сумської області є численні соціально вразливі групи, які потребують підвищеної уваги з боку суспільства та держави. Вони включають такі групи: малозабезпечені громадяни; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; непрацюючі та незастраховані особи; сім'ї з низьким рівнем доходу; жертви торгівлі людьми; постраждалі від домашнього насильства; питання гендерної рівності.

8. Соціальний захист та соціальне забезпечення є найбільшою видатковою статтею зведеного бюджету України, випереджаючи охорону здоров'я, освіти та видатки на економічну діяльність. Це підкреслює важливість забезпечення достатнього рівня соціального захисту населення на шляху розвитку країни до європейського рівня життя.

9. Удосконалення соціального захисту через впровадження ефективних програм сприятиме покращенню життєвих умов населення та стабілізації суспільства. Це підвищить довіру громадян до держави та її інститутів, що є важливим фактором для стійкого розвитку країни.

10. Розвиток України в сучасних умовах вимагає орієнтації на

європейські стандарти для побудови соціально-економічної політики держави. Ці дії уряду спрямовані на покращення рівня життя громадян. Соціальний захист, який надійно захищає населення, є важливим кроком до досягнення процвітання країни та її суспільства.

11. Питання соціального захисту населення є надзвичайно актуальним у контексті євроінтеграційних процесів. Від його ефективності залежить рівень життя та добробут суспільства, а також духовне, матеріальне і соціальне благо. Це, в свою чергу, впливає на зайнятість населення і загальний розвиток країни. Впровадження цих компонентів і підвищення їх ефективності є ключовими завданнями для уряду України на шляху до інтеграції з Європейським Союзом. Це дозволить забезпечити високий рівень соціального захисту, підвищити рівень життя населення та досягти загального процвітання країни.

ВИСНОВКИ

1. Еволюційний розвиток соціального захисту населення від простих форм допомоги до комплексних систем нейтралізації економічних ризиків відображає зростання ролі держави і суспільства у забезпеченні добробуту кожного громадянина. Цей розвиток сприяв формуванню ефективних фінансових механізмів, які не лише підтримують соціальну безпеку, але й запобігають соціальним конфліктам, сприяючи стабільності та прогресу у суспільстві.

2. Моральні принципи, які лежать в основі соціального захисту населення, відображають гуманістичне усвідомлення суспільства про його відповідальність перед кожним громадянином. Ці цінності формують основу для розвитку системи соціального захисту, спрямованої на підтримку та захист тих, хто потребує допомоги та підтримки.

3. Підвищення якісного рівня соціального захисту населення повинно базуватися на комплексному підході, який включає результативні зміни у фінансовій політиці, удосконалення механізмів державного управління, а також врахування макроекономічних та демографічних тенденцій. Поглиблення теоретичних засад фінансового забезпечення, аналіз та використання історичного досвіду є необхідними для посилення впливу фінансового регулювання на соціальний розвиток країни. Це сприятиме ефективнішому впровадженню політики соціального захисту на сучасному етапі інституційних перетворень.

4. Протягом 2023 року вартість активів зросла на 54924 грн., або на 23,48%, в основному за рахунок основних засобів – на 50457 тис. грн., або на 25,32%. У структурі активів преваюють основні засоби за залишковою вартістю, частка яких зросла з 85,20% до 86,47%, або на 1,27%. Приріст пасивів обумовлений зростанням власного капіталу на 55576 тис. грн., або на 23,97%, у т.ч. за рахунок збільшення внесеного капіталу на 81182 тис. грн., або на 33,45%, і збільшення негативного фінансового результату на 25606

тис. грн., або на 237,82%. Основу пасивів складає власний капітал, частка якого перевищує 99%, у т. за рахунок внесеного капіталу – із 103,73% до 112,11%. Негативом є збільшення питомої ваги непокритих збитків із 4,6% до 12,59%.

5. Цільовий фонд Глухівської міської ради є складовою спеціального фонду бюджету Глухівської міської територіальної громади та використовується за призначенням. Він створюється з метою надходження додаткових фінансових ресурсів і фінансування видатків для вирішення питань соціально-економічного розвитку Глухівської міської територіальної громади, соціального захисту населення та розвитку місцевого самоврядування. Фонд створений для акумуляції додаткових фінансових ресурсів, що не передбачені загальним бюджетом громади. Ефективне управління фондом сприяє підвищенню якості життя мешканців громади та зміцненню місцевого самоврядування.

6. Протягом 2022-2023 років доходи Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради зросли на 970237 тис. грн., або на 21,40%, у т.ч. за рахунок доходів від обмінних операцій – на 956414 тис. грн., або на 21,47%. Витрати збільшилися на 995756 тис. грн., або на 21,92%, у т.ч. за рахунок витрат за обмінними операціями – на 983861 тис. грн., або на 21,99%. Через більші темпи зростання витрат порівняно з доходами чисті збитки збільшилися на 25519 тис. грн., або на 302%.

7. У структурі доходів превалюють бюджетні асигнування (більше 97%), у структурі витрат - виконання бюджетних програм (також більше 97%). Усі видатки бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету Управління соціального захисту населення Глухівської міської ради представлені видатками на соціальний захист та соціальне забезпечення. У 2023 році вони зросли на 995756 тис. грн., або на 21,92% порівняно з 2022 роком. Основними факторами є зростання: витрат на оплату праці – на 727419 тис. грн., або на 21,06%; відрахування на соціальні заходи – на 129686 тис. грн., або на 16,56%;

матеріальних витрат – на 102950 тис. грн., або на 47,50%; амортизації – на 30631 тис. грн., або на 255,49%.

8. Основну частку елементів витрат за обмінними операціями становлять витрати на оплату праці, частка яких скоротилася з 77,22% до 76,63%, або на 0,59%. Питома вага відрахувань на соціальні заходи скоротилася з 17,50% до 16,72%, або на 0,78%. Частка матеріальних витрат зросла з 4,84% до 5,86%, або на 1,01%.

9. Управління соціального захисту населення міської ради реалізує Програми соціального захисту окремих категорій населення Глухівської міської ради на 2021-2025 і є ініціатором розроблення Програми.

10. На території Глухівської міської ради Сумської області є численні соціально вразливі групи, які потребують підвищеної уваги з боку суспільства та держави. Вони включають такі групи: малозабезпечені громадяни; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; непрацюючі та незастраховані особи; сім'ї з низьким рівнем доходу; жертви торгівлі людьми; постраждалі від домашнього насильства; питання гендерної рівності.

11. Соціальний захист та соціальне забезпечення є найбільшою видатковою статтею зведеного бюджету України, випереджаючи охорону здоров'я, освіту та видатки на економічну діяльність. Це підкреслює важливість забезпечення достатнього рівня соціального захисту населення на шляху розвитку країни до європейського рівня життя.

12. Удосконалення соціального захисту через впровадження ефективних програм сприятиме покращенню життєвих умов населення та стабілізації суспільства. Це підвищить довіру громадян до держави та її інститутів, що є важливим фактором для стійкого розвитку країни.

13. Розвиток України в сучасних умовах вимагає орієнтації на європейські стандарти для побудови соціально-економічної політики держави. Ці дії уряду спрямовані на покращення рівня життя громадян. Соціальний захист, який надійно захищає населення, є важливим кроком до

досягнення процвітання країни та її суспільства.

14. Питання соціального захисту населення є надзвичайно актуальним у контексті євроінтеграційних процесів. Від його ефективності залежить рівень життя та добробут суспільства, а також духовне, матеріальне і соціальне благо. Це, в свою чергу, впливає на зайнятість населення і загальний розвиток країни. Впровадження цих компонентів і підвищення їх ефективності є ключовими завданнями для уряду України на шляху до інтеграції з Європейським Союзом. Це дозволить забезпечити високий рівень соціального захисту, підвищити рівень життя населення та досягти загального процвітання країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булигіна А. В., Загорська Д. М. Пенсійний фонд України та вдосконалення пенсійного забезпечення. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 160-165.
2. Гайдук І. С. Аналіз ефективності інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку України. *Молодий вчений*. 2020. № 6(2). С. 197-202.
3. Гайдук І. С. Перспективи створення професійного недержавного пенсійного фонду для працівників сфери освіти та науки в Україні. *Освітня аналітика України*. 2020 № 1 (8). https://science.iea.g-v.ua/wp-content/uploads/2020/06/4_Gaiduk_18_2020_50_61.pdf
4. Глухова В. І., Скрабут А. М. Аналіз дохідної та видаткової частини бюджету пенсійного фонду України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 2. С. 346-352.
5. Гордієнко Л. А. Фінансова політика соціальної сфери: монографія. Черкаси : Чабаненко Ю. А. [вид.], 2019. 393 с.
6. Грабовська Г. М., Заїка В. П. Накопичувальна пенсійна система як складова недержавного пенсійного фонду. *Молодий вчений*. 2020. № 1(1). С. 21-25
7. Дзямулич М. І., Чиж Н. М. Особливості функціонування системи недержавних страхових пенсійних фондів в Україні. *Економічний форум*. 2020. № 1. С. 135-140.
8. Димніч О., Стецюк Т., Гаманков Д., Пархета Л. Участь громадян у діяльності недержавних пенсійних фондів: проблеми і мотивація. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 1. С. 515-521.
9. Дучимінська Л. М. Принципи діяльності пенсійного фонду України як суб'єкта запобігання злочинам. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1. С. 118-124.
10. Золотухіна Л. О. Право соціального забезпечення : навч. посіб. [для

здобувачів вищої освіти] / [Золотухіна Л. О., Бондар О. С., Калініченко З. Д. та ін. ; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, доц. Л. О. Золотухіна]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 230 с.

11. Качула С.В. Державна фінансова політика соціально розвитку: монографія. К.: КНТЕУ, 2019. 424 с.

12. Коваленко Ю. М., Коваленко І. І. Еволюційні тренди в системі інвестиційних і пенсійних фондів в Україні. *Економічний вісник. Серія : Фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 4. С. 53-62.

13. Коваленко Ю.М., Вітренко Л. О. Фінансування закладів вищої освіти в Україні: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 238 с.

14. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zak-n.rada.g-v.ua/laws/sh-w/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

15. Кулініч Т. В., Жайворонок І. Р. Тенденції розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 72-76.

16. Кучма О. Л. Чинники, які впливають на надходження коштів до Пенсійного фонду України. *Молодий вчений*. 2020. № 7(2). С. 203-207

17. Кучма О. Л. Вплив кримінальної відповідальності за ухилення від сплати ЄСВ на наповнення бюджету Пенсійного фонду України. *Юридична Україна*. 2020. № 12. С. 107-109.

18. Лопушняк Г. С. Фінансові аспекти функціонування пенсійного фонду України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_8

19. Мацук З. Недержавні пенсійні фонди: прагматика та проблематика діяльності в Україні. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 3. С. 41-52.

20. Назаренко Я. Я., Жулин О. В., Теслюк Н. П., Вербицька А. І. Недержавні пенсійні фонди в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. № 6. С. 213-218.

21. Остропольська Є. В., Ашиткова Я. В., Черенкова В. Е., Гоптар Я. П. Недержавні пенсійні фонди як суб'єкти фінансового ринку України.

Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 1. С. 92-95

22. Письменна Т. В., Письменний В. В. Розвиток недержавних пенсійних фондів в Україні: оцінка сучасних тенденцій. *Інвестиції: практика та досвід.* 2020. № 5-6. С. 5-10.

23. Право соціального забезпечення : навч. посіб. / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. Одеса, 2022. 266 с.

24. Приймак І. І., Мацькова В. В. Роль недержавних пенсійних фондів у формуванні пенсійних заощаджень громадян України. *Причорноморські економічні студії.* 2020. Вип. 55(2). С. 80-86.

25. Про вищу освіту: Закон України: від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zak-n2.rada.g-u.ua/laws/sh-w/1556-18>

26. Про вищу освіту: Закон України: від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

27. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії. Закон України. URL: <https://zak-n.rada.g-v.ua/laws/sh-w/2017-14>

28. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України. URL: <http://zak-n.rada.g-v.ua/laws/sh-w/1058-15>

29. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України. URL: <http://zak-n.rada.g-v.ua/laws/sh-w/1105-14>

30. Про прожитковий мінімум: Закон України. URL: <https://zak-n.rada.g-v.ua/laws/sh-w/966-14>.

31. Рогатіна Л. П. Система безпеки недержавних пенсійних фондів в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2020. № 5. С. 261-265.

32. Соціальна політика: навчальний посібник / за заг. ред. В. П. Пічі, Я. Б. Турчин. 2-е видання. Львів : Новий Світ 2000, 2018. 318 с.

33. Соціальне страхування : навч. посібник / М.Г. Марич. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022. 176 с.

34. Татарин Н. Б., Ковальчук Ю. В., Цюник С. І. Недержавні пенсійні

фонди: модернізація, тенденції та проблеми розвитку в Україні. *Економіка та держава*. 2021. № 5. С. 82-86.

35. Ткаченко Н. Вектори розвитку інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 1. С. 200-206.

36. Трудове право та право соціального забезпечення / Ярошенко О. М., Серета О. Г., Луценко О. Є. Вид-во «Право». 2021. 258 с.

37. Управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем: Колективна наукова монографія / Під ред. Н.В. Касьянкової. К.: Видавництво Ліра-К, 2019. 232 с

38. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 248 с.

39. Федина В. В. Управління активами недержавних пенсійних фондів: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 118-123.

40. Шимко Я. Р. Роль державного регулювання розвитку недержавних пенсійних фондів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Економіка. 2019. № 12. С. 151-156.

41. Яковленко М. С. Пенсійний фонд України як суб’єкт вирішення спорів у сфері соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2021. Вип. 65. С. 416-419.